

**LOKALE ØNSKER TIL
REVISION AF MÅL PÅ
GRUNDFORLØB 2 FOR
SOCIAL- OG SUND-
HEDSUDDANNEL-
SERNE**

2021

**Fællesudvalget for Erhvervsrettede
Velfærdsuddannelser**

Indholdsfortegnelse

1. Konklusion på analysen - handleperspektiver.....	3
2. Baggrund	5
3. Formål med analysen.....	6
4. Metode og indhold	6
5. Generelle tilbagemeldinger om grundforløb 2.....	7
6. Vidensmål.....	10
7. Færdighedsmål	11
8. Kompetencemål.....	12
Appendix 1.....	13
Appendix 2	18

1. Konklusion på analysen – handleperspektiver

FEVU har igangsat og gennemført en analyse om praksis' erfaringer med mål og niveau for grundforløb 2. Analysen er gennemført på baggrund af i alt 21 telefoninterview med arbejdsledere, praktikvejledere og elever om social- og sundhedshjælper- og assistentelevers niveau efter endt grundforløb 2.

Analysen viser, at respondenter vurderer de nuværende konkrete videns-, færdigheds- og kompetencemål som værende relevante i indhold og niveau. Dog er der en gennemgående opfattelse af, at der ikke er forventning om, at eleverne kan opfylde målene efter grundforløb 2, men snarere ved afslutning af uddannelsen. En anden gennemgående opfattelse er, at respondenter peger på et behov for forenkling af det anvendte sprogbrug i målbeskrivelserne, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.

I forhold til en vurdering af, om der er indholdselementer i målene, der er behov for at give mere fokus, peger analysen på to overordnede konklusioner:

Fokus på uddannelsesparathed

Analysen af respondenternes svar peger på behovet for at arbejde med at gøre eleverne parate til og løbende støtte eleverne i den udviklingsproces, det er at gennemføre en uddannelse. Dette behov beskriver analysens respondenter med udgangspunkt i de konkrete behov, som eleverne har, i forhold til at agere professionelt på en arbejdsplads og at kunne strukturere det at være i uddannelse.

Refleksionskompetence

Respondenter peger samstemmende og entydigt på, at evnen til at kunne reflektere er et helt centralt, hvis ikke *det mest centrale* omdrejningspunkt for løsning af de faglige opgaver. Kompetencen *refleksion* benævnes dog ikke i de nuværende videns-, færdigheds- eller kompetencemål. Samtlige respondenter nævner, at det at kunne reflektere er grundforudsætningen for at kunne agere professionelt og kompetent. Respondenter nævner *ikke*, at de konkret savner et selvstændigt mål for refleksion, men benævner kompetencen i forhold til det fulde spektrum af faglige områder, som en social- og sundhedsassistent eller en social- og sundhedshjælper arbejder med.

Som en yderligere perspektivering til temaet refleksion kan det nævnes, at respondenter til analysen "Anvendelse af virksomhedsforlagt undervisning" (se [se sevu.dk/viden og data](http://sevu.dk/viden-og-data) - Afsluttede projekter 2021) beskriver, at man kan styrke elevers og arbejdspladsers udbytte af den virksomhedsforlagte undervisning ved i større omfang og mere bevidst at anvende elev-opgaverne under de korte ophold på arbejdspladserne til at træne elevernes refleksionskompetence. Respondenter nævner, at eleverne i den virksomhedsforlagte undervisning på den måde kan få en første træning, i den senere uundgåeligt nødvendige refleksionskompetence, som de vil blive bedt om at træne igen og igen under uddannelsen.

Mål rettet mod henholdsvis social- og sundhedsassistenter og social- og sundhedshjælpere

I analysen har der været rettet et særligt fokus på, hvordan praksis opfatter målene i forhold til forventninger knyttet til henholdsvis social- og sundhedsassistenter og social- og sundhedshjælperes specifikke, faglige roller. Dette er sket ved, at respondenterne er blevet bedt om at uddybe deres svar i henhold til deres opfattelser af krav til og behov hos de to elevprofiler, og ved at respondenterne specifikt er blevet bedt om at vurdere de fire vidensmål, som alene er gældende for social- og sundhedsassistenter, og de tre færdighedsmål, som alene er gældende for social- og sundhedsassistenter. Analysens resultater i forhold til dette fokus fremgår af afsnit 5.1 og 5.2 nedenfor samt appendix 1.

I relation til dette er den gennemgående oplevelse som nævnt indledningsvist, at grundforløb 2 er et indledende trin i elevernes dannelse henimod slutmålet for den faglige rolle som henholdsvis social- og sundhedsassistent eller social- og sundhedshjælper. Der er dog et antal respondenter blandt de adspurgte, som i lyset af, at målene er differentierede, gerne ser, at der sker en tydeligere toning af uddannelsens mål på grundforløb 2 i retning mod slutkompetencer. Der er enkelte respondenter, som fremhæver, at de, når eleverne kommer fra grundforløb 2, har vanskeligt ved at få bekræftet, at en sådan toning har fundet sted, og disse respondenter rejser spørgsmålet, om dette kan skyldes skolernes tilrettelæggelsesformer.

Handleperspektiver

På baggrund af indeværende analyse anbefales at:

- Der sker en forenkling af sproget i de nye beskrivelser af mål
- Der kommer et øget fokus på refleksionskompetencer i udformning af nye mål
- Der kommer øget fokus på elevens etik og ansvar som fagperson
- Der kommer øget fokus på elevrollen i et vekseluddannelsesforløb

2. Baggrund

Fællesudvalget for Erhvervsrettede Velfærdsuddannelser (FEVU) gennemfører i 2020 og 2021 en række analyser om den konkrete gennemførelse af grundforløb 2 på social- og sundhedsuddannelserne. Analyserne gennemføres som led i en indsats, der følger op på anbefalingerne fra Task force-rapporten ”Veje til flere hænder ” (2020) om social- og sundhedsmedarbejdere, herunder fokus på bedre overgang mellem skole og praktik samt styrket kvalitet af praktikforløbene på social- og sundhedsuddannelserne.

På baggrund af EUD-aftalen fra 2018 er det besluttet, at erhvervsuddannelsernes beskrivelsessystem skal forenkles og kvalitetstjekkes, og i efteråret 2021 skal der iværksættes en revision af målene for grundforløb 2 samt en udformning af nye prøvebestemmelser.

Denne revision af beskrivelsessystemet er i princippet en ren teknisk gennemgang af måden at beskrive målene på, men formandskabet ønsker på baggrund af rekrutteringsbehovet, det store frafald under uddannelserne og evaluering af revision af social- og sundhedsuddannelserne, at give mulighed for, at evt. behov for faglige ændringer/præciseringer af målene for grundforløb 2 sker samtidig med den tekniske gennemskrivning af uddannelsesbekendtgørelserne. FEVU's formandskab har derfor ønsket at inddrage lokale erfaringer med mål og niveau for grundforløb 2 gennem en vidensindsamling fra arbejdsgivere, praktikvejledere og elever, som kan bidrage med input i forhold til at beskrive overgangskrav til hovedforløbet. Denne rapport præsenterer resultatet af vidensindsamlingen.

3. Formål med analysen

Analysens formål har været at belyse lokale erfaringer med mål og niveau for grundforløb 2, herunder hvad arbejdsgivere/praktikvejledere oplever, at social- og sundhedshjælper- og -assistenteleverne skal kunne for at være parate til at starte i praktikken på hovedforløbet.

4. Metode og indhold

Analysen er baseret på telefoninterviews med informanter fra praksis – både ansættende myndighed og elever. Disse interviews har bidraget med lokale vurderinger og perspektiver på elevers mål og niveau efter grundforløb 2. Der er tale om en kvalitativ analyse, og interviewene repræsenterer punktnedslag, som belyser lokale erfaringer med mål og niveau for grundforløb 2, som kan danne grundlag for og inspirere til efterårets revision af målene for grundforløb 2. Analysen vil ikke konkludere på en evt. sammenhæng mellem overgangsfrekvens og mål/niveau for grundforløb 2-elever. Der blev rettet henvendelse til seks lokale uddannelsesudvalg med henblik på at få kontakt til ledere i ansættende myndighed, praktikvejledere og elever. Følgende seks lokale uddannelsesudvalg er kontaktet:

- Social- og sundhedsskolen Skive-Thisted-Viborg
- SOSU H
- Social- og Sundhedsskolen Fredericia-Vejle-Horsens
- Social- og sundhedsskolen Syd
- Social- og sundhedsskolen Fyn
- Zealand Business College

Der er gennemført 21 telefoninterviews, hvor antallet og karakteristika af respondenter kan beskrives ved følgende:

	Antal
Leder/ansættende myndighed	10
Praktikvejleder	9
Elever*	2
I alt	21

*Der har været etableret kontakt til 4 social- og sundhedshjælper- og -assistentelever, dog har 2 været frafaldne.

5. Generelle tilbagemeldinger om grundforløb 2

Dette afsnit vil belyse respondenters erfaringer om forventninger til social- og sundhedshjælper- og -assistentelever efter endt grundforløb 2. Derudover vil afsnittet også beskrive særlige overvejelser målrettet hhv. social- og sundhedsassistentelever og social- og sundhedshjælperelever. I vurderingen af de konkrete videns-, færdigheds- og kompetencemål finder respondenterne, at målene i vid udstrækning både er relevante i indhold og niveau. Dog med en tendens til, at målene, i den sproglige udformning, de har, udtrykker et taksonomisk niveau, der fra respondenternes side ikke er forventning om, at eleverne kan opfylde efter grundforløb 2. Således betragter den overvejende del af de interviewede arbejdsledere og praktikvejledere, at målformuleringerne er udtryk for en ambition, som eleverne kan opfylde ved afslutning af det samlede uddannelsesforløb. Målene er dermed fagligt set relevante pejlemærker for det, der skal være fokus på efter endt grundforløb 2, men først kan være fuldt opfyldt hos eleven, når uddannelsen er gennemført.

Den fælles uddannelsesopgave

Det er indtrykket fra de gennemførte interview, at der er en tydelig markeret opfattelse af den positive værdi af den fælles uddannelsesopgave, som bliver til på baggrund af et forpligtende og gensidigt samarbejde mellem ansættende myndighed (og de professionelle ledere og praktikvejledere her), elev og skole.

I deres vurdering af social- og sundhedshjælper- og -assistentelevens niveau efter grundforløb 2 er respondenterne opmærksomme på, at eleverne befinder sig i starten af deres dannelse ind i den faglige rolle som hhv. social- og sundhedshjælper eller -social- og sundhedsassistent, og det betragtes af flere respondenter som havende en stor værdi, at ansættende myndighed har mulighed for – i samarbejde med eleven og skolen – at forme og præge eleven. Det fremhæves, at arbejdsledere og praktikvejledere meget gerne ser aktive elever, som selv tager ansvar for deres uddannelse, formulerer *deres individuelle motivationer og interesser*, og hvor arbejdsgivere og praktikvejledere på deres side tilbyder at sætte rammer for og klart formulerer mulighederne på den konkrete arbejdsplads. Der er blandt respondenterne flere eksempler på udsagn om, at man med ansvarsfulde, engagerede og nysgerrige elever er medvirkende til at skabe en udviklingskultur snarere end en tilpasningskultur. Respondenter fra praksis ønsker elever, som forholder sig åbent og kritisk reflekterende til de opgaver og udfordringer, de får gennem deres skoleforløb og praktikkerne i

hovedforløbet, som samtidig repræsenterer en generel kompetence, der efterspørges i forhold til opgaveløsningen på arbejdspladserne inden for pleje og omsorg.

Forenkling af sprog

En anden gennemgående kommentar er, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever (beskrives uddybende for hvert enkelt mål i appendix 1).

Refleksionskompetence

Vendes blikket mod indholdet i målene, er det en gennemgående observation, at refleksion som kompetencemål fremhæves af den helt overvejende del af de interviewede. Det er på den baggrund bemærkelsesværdigt, at ordet ikke fremgår hverken af videns-, færdigheds- eller kompetencemål. Refleksion opfattes som et helt centralt, hvis ikke *det mest centrale*, omdrejningspunkt for løsning af de faglige opgaver. Uden refleksion – ingen kvalificeret opgaveløsning. Respondenter nævner ikke, at de konkret savner et selvstændigt mål for refleksion, men benævner eksplicit behovet – i nogle sammenhænge knyttet an til professionel kommunikation, i andre knyttet an til relationen til borgere og til kolleger. Omsat i forhold til målene for grundforløb 2 er det især vidensmål nr. 1 og nr. 2, færdighedsmål nr. 3 samt kompetencemål nr. 5 og nr. 6, som er i fokus. Respondenter giver udtryk for ønske om en større bevidst understøttelse af refleksionen f.eks. i form af modeller, som øves og trænes, eller i form af, som det ofte gøres under uddannelsen på hovedforløbet, case-baseret arbejde, opstilling af etiske dilemmaer, kollegial og ledelsesmæssig sparring mv.

Motivation og uddannelsesparathed

Majoriteten af de interviewede oplyser, at de i særlig grad lægger vægt på, at både social- og sundhedshjælper- og -assistentelever er motiverede for deres uddannelse samt har en nysgerrighed og lyst for arbejdet og læren. Respondenter ønsker, at eleverne i høj grad besidder disse egenskaber, da de vurderes til at være fundamentale for at blive i uddannelserne. Der er interviewede, som beskriver det på den måde, at hvis eleverne har en empati og nærhed med sig, så skal de nok blive gode social- og sundhedshjælpere eller – assistenter. Det handler om måden at møde borgere og pårørende på, hvor eleverne skal kunne mobilisere en ro og give sig tid. Omsat i forhold til målene for grundforløb 2 er det helt oplagt kompetencemål nr. 6: *Udvis motivation og tage aktivt ansvar for egen læring med fokus på egne ressourcer og begrænsninger*, men også vidensmål nr. 7: *Omsorg, personlig og praktisk hjælp til borgere med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, under hensyntagen til*

etik, borgerens intimsfære og blufærdighed, færdighedsmål nr. 4: Professionelt fagsprog og kommunikation i det tværprofessionelle samarbejde og kompetencemål nr. 5: Kommunikere med borgeren og pårørende på en etisk og respektfuld måde, som er i fokus.

På tværs af interviewene er der videre en række generelle tilbagemeldinger om eleverne, som vil blive uddybet nedenfor.

Karakteristika ved yngre elever

Respondenter beretter om, at de yngre elever er utroligt hurtige til at lære og nysgerrige i forhold til at anvende digitale hjælpemidler. De yngre elever kan dog være udfordret af manglende kendskab til forpligtelser i arbejdsfællesskabet. Disse forpligtelser dækker bl.a. over at møde til tiden samt have et kendskab til det ansvar, som der er forbundet med erhvervet – både overfor kollegaer og borgere. De yngre elevers arbejdspladsetik skal øves lidt mere end de mere modne og erfarne elevers. Respondenterne udtrykker dog samtidig en stor forståelse for, at eleverne er på vej til at danne sig en fagidentitet.

Karakteristika ved ældre elever

Der er interviewede, der fortæller, at ældre elever, som fx har arbejdet ufaglært, kan have sværere ved at komme i gang med at være i uddannelse igen, indtræde i elevrollen generelt og at igangsætte en faglig udvikling. Desuden kan elever, som kommer ind med merit, være udfordret af, at de ikke har været igennem de grundliggende kompetencer, der bliver undervist i på grundforløb 2, samt være længere væk fra den terminologi, som bliver udviklet på grundforløb 2.

Sproglige udfordringer

Respondenter oplyser, at der findes elever på både social- og sundhedshjælper- og -assistentuddannelsen, hvis fagsprog ikke rækker. Der er respondenter, som oplever, at der kan være vanskeligheder forbundet med at opnå både de faglige mål i skoleuddannelsen og praktikmålene, og generelt er det vanskeligt at opnå et tilfredsstillende fagligt niveau for elever med sproglige udfordringer. Der er en oplevelse af, at disse elever grundet manglende sproglige kompetencer for hurtigt kommer bagud og ikke kan nå at opnå det krævede fagsproglige niveau.

5.1 Overvejelser om mål rettet mod social- og sundhedshjælperelever

Det følgende afsnit vil særligt belyse overvejelser vedrørende målene, som er rettet mod social- og sundhedshjælperelever.

Respondenter giver overordnet udtryk for en generel tilfredshed med social- og sundhedshjælperelevers niveau efter grundforløb 2. Respondenter vurderer, at elevernes niveau grundlæggende matcher det, som praksis forventer på dette tidspunkt i deres uddannelse. Dog er der respondenter fra praksis, som har et ønske om, at man i uddannelsen af social- og sundhedshjælperelever i endnu højere grad fokuserer på de mangfoldige elementer i den rehabiliterende tilgang og sikrer et større vidensniveau, da det netop er social- og sundhedshjælperne, som tager sig af de serviceløvsrelaterede opgaver.

5.2 Overvejelser om mål rettet mod social- og sundhedsassistentelever

Det følgende afsnit vil særligt belyse overvejelser vedrørende målene, som er rettet mod social- og sundhedsassistentelever.

Der er nogle af de interviewede, som fremhæver, at social- og sundhedsassistentelever ofte kan være meget fokuseret på farmakologien, når de starter i praktikken. De fortæller, at eleverne er meget interesserede i at komme ud og anvende deres viden i praksis, men respondenterne forventer ikke, at social- og sundhedsassistentelever har færdigheder eller kompetencer til at indgå i denne del af arbejdet i den 1. praktikperiode, selvom eleverne i mange tilfælde i høj grad ønsker dette.

Det er en generel tendens i respondenternes tilbagemelding på de videns- og færdigheds-mål, som særligt er målrettet social- og sundhedsassistenter, at de er formuleret på et for højt niveau i forhold til forventningerne til eleverne på dette tidspunkt, og at nogle af formuleringerne i målene er formuleret mere abstrakt end nødvendigt, og dermed svære at kommunikere med over for social- og sundhedsassistenterne. Disse observationer belyses konkret mål for mål i appendix 1.

6. Vidensmål

I det følgende afsnit fremhæves kommentarer til de vidensmål, hvor respondenter har erfaringer og ønsker. I appendix 1 findes der en uddybning af de enkelte eksisterende mål.

Respondenter vurderer, at der på tværs af de fælles vidensmål for både social- og sundhedshjælper- og -assistentelever, samt de fire vidensmål udelukkende for social- og sundhedsassistentelever, er vidensmål, som er formuleret på et for højt niveau. Et eksempel herpå er, at praksis ikke forventer, at eleverne, når de starter i deres første praktik efter endt grundforløb 2, kan skelne mellem sundhedsloven og serviceloven. Respondenter har en forventning om, at eleverne vil lære denne skelnen i løbet af deres uddannelse, hvor de manifesterer sig mere og mere i deres rolle.

Et andet eksempel er, at respondenter oplever, at social- og sundhedsassistentelever har svært ved at koble det teoretiske med det, der foregår konkret og viser sig klinisk eller fysiologisk i menneskekroppen som fx pH-værdier. Niveaue for disse vidensmål, som kun gør sig gældende for social- og sundhedsassistentelever er på et højt niveau, og opfattelsen er, at det bliver på et for løst grundlag, at social- og sundhedsassistenteleverne rent faktisk får adgang til disse kompetencer, og at målene dermed sender et forkert signal. Derudover er der efterspørgsel fra elev og arbejdsgiver om øget og mere aktuel viden om ergonomi og forflytning.

7. Færdighedsmål

I det følgende afsnit fremhæves kommentarer til de færdighedsmål, hvor respondenter har erfaringer og ønsker. I appendix 1 findes der en uddybning af de enkelte eksisterende mål.

Respondenter vurderer færdighedsmålene fælles for social- og sundhedshjælper- og -assistentuddannelsen som værende passende og relevante. Dog gælder det, at for samtlige færdighedsmål er der et ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever. Respondenter fremhæver, at et professionelt fagsprog er et helt centralt færdighedsmål, fordi det er så væsentligt for det tværgående samarbejde; på tværs af vagtlag og på tværs af faggrupper. Nogle elever kan have vanskeligheder med at dokumentere korrekt og de rette steder. Det kan være ift. helt konkret at vide, hvordan man dokumenterer sine observationer, men kan også omhandle at være i stand til at skille det at være professionel på arbejde fra det at være privatperson. Ligeledes fremhæver nogle respondenter, at der kan være udfordringer forbundet med at udvikle og opretholde det professionelle fagsprog, fx grundet sproglige udfordringer.

8. Kompetencemål

I det følgende afsnit fremhæves kommentarer til færdighedsmål, hvor respondenter har erfaringer og ønsker. I appendix 1 findes der en uddybning af de enkelte eksisterende mål.

Respondenter vurderer kompetencemålene fælles for social- og sundhedshjælper- og -assistentuddannelsen som værende passende og relevante. Dog gælder det også for samtlige kompetencemål, at der er et ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever. Rehabilitering fremhæves som et centralt omdrejningspunkt for opgaveløsningen, hvor det særligt for social- og sundhedshjælpereleverne er væsentligt, at de sikres et stærkt fundament. En del af læreprocessen relateret til rehabilitering er ifølge respondenter også, at eleven opnår erfaringer med, hvordan man i den konkrete arbejdssammenhæng kan finde plads til at kunne udfylde principper og ambitioner med rehabilitering. Respondenter fortæller, at eleverne kan komme med en forestilling om at kunne sætte mange forskellige aktiviteter i gang, og en del af læreprocessen for elever er at finde det niveau, hvorigennem teori kan forbindes med praksis.

Appendix 1

I dette appendix vil de enkelte mål under hhv. videns-, færdigheds- og kompetencemål kommenteres på baggrund af interviews med repræsentanter fra praksis.

Vidensmål fælles for social- og sundhedshjælpere og -assistenter

- 1) Social- og sundhedsvæsenets opbygning og faggruppens placering heri.**
 Respondenter beskriver målet som værende på et passende til højt niveau. Respondenter har eksempelvis ikke forventninger om, at eleverne skal kunne skelne mellem serviceloven og sundhedsloven, men respondenter efterspørger, at elever skal kunne reflektere over indholdet af dette mål. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 2) Rettigheder og pligter som fagperson i et ansættelsesforhold på social- og sundhedsområdet.**
 Respondenter beskriver målet som værende på et passende til højt niveau. Respondenter har eksempelvis ikke forventninger om, at eleverne skal kunne skelne mellem serviceloven og sundhedsloven, men respondenter efterspørger, at elever skal kunne reflektere over indholdet af dette mål. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 3) Grundlæggende pædagogisk teori, herunder faktorer der fremmer eller hæmmer motivation for egenomsorg samt kendskab til metoder til vejledning og guidning.**
 Respondenter beskriver målet som værende på et passende niveau. Respondenter efterspørger en øget viden om egenomsorg og metoder for begge uddannelser, men i bestyrket grad særligt for social- og sundhedshjælperelever. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 4) Kroppens opbygning, dens organsystemer og basale funktioner.**
 Respondenter beskriver målet som værende på et passende niveau og angiver målet som relevant i forhold til indholdet, men respondenter forventer ikke nødvendigvis, at eleverne har fuld viden ved afslutning af grundforløb 2. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 5) Hyppigst forekommende livsstilsrelaterede sygdomme, herunder KOL, diabetes, demens og hjertekar lidelser**
 Respondenter er af den opfattelse, at det ikke er et vidensmål, som social- og sundhedshjælperelever og social- og sundhedsassistentelever skal beherske på dette tidspunkt, idet der ikke er forventning om, at de har disse færdigheder efter grundforløb 2 men snarere ved afslutning af uddannelsen. Respondenter forventer, at social- og sundhedshjælper- og -assistentelever har en grundlæggende viden og kan genkende diverse livsstilsrelaterede sygdomme. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 6) Kost og motions betydning for fysisk og psykisk velvære.**
 I lighed med mål nr. 5 om livsstilsrelaterede sygdomme ønsker respondenterne, at social- og sundhedshjælper- og -assistentelever har en grundlæggende viden om kost og motion og på et basalt niveau kan omsætte denne viden i anbefalinger for praksis. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 7) Omsorg, personlig og praktisk hjælp til borgere med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, under hensyntagen til etik, borgerens intimsfære og blufærdighed.**
 Respondenter beretter om, at eleverne har grundlæggende kendskab til dette vidensmål, men anerkender at det er en viden, som vil komme i takt med uddannelsen. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 8) Kendskab til metodiske tilgange i faggruppens udøvelse af faget.**
 Respondenter beretter om, at eleverne har grundlæggende kendskab til målet, men anerkender at det er en viden, som vil komme i takt med uddannelsen. En elev beretter om behov for øget viden om ergonomiske principper i udøvelse af faget. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.

9) Sundhedsfaglig dokumentation og ansvar herfor.

Respondenter beretter om, at eleverne har grundlæggende kendskab til målet, og respondenter kunne i højere grad ønske, at eleverne har et øget kendskab til dokumentation i forhold til status pt., da det ikke er alle elever, som har tilstrækkelig viden med sig fra grundforløb 2. Dette korresponderer med ønske fra en elev om mere kendskab til dokumentation. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.

10) Arbejdsrelaterede digitale og velfærdsteknologiske hjælpemidler.

Respondenter beretter om, at eleverne har grundlæggende kendskab, men anerkender at det er mål, som vil komme i takt med uddannelsen. Respondenter efterspørger dog mere kendskab til velfærdsteknologi og hjælpemidler. Respondenter beretter om, at særligt de unge elever er hurtige til at lære og anvende digitale hjælpemidler. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.

11) Fysiske lovmæssigheder og gældende ergonomiske principper ved personlig og praktisk hjælp med og uden hjælpemidler.

Respondenter vurderer, at social- og sundhedsassistentelever til tider har svært ved at koble det teoretiske grundlag for målet til praksis, idet målet muligvis er formuleret på et for højt niveau, som kan få elever til at tvivle på egne evner. Respondenter beretter om, at kompleksiteten til tider neddroles for ikke at skræmme disse elever. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.

Vidensmål alene gældende for social- og sundhedsassistenter:**12) Udvalgte stoffers opbygning og egenskaber, herunder kemiske reaktioner og kemikaliesikkerhed.**

Respondenter vurderer, at social- og sundhedsassistentelever til tider har svært ved at koble det teoretiske grundlag for målet til praksis, idet målet muligvis er formuleret på et for højt niveau, som kan få elever til at tvivle på egne evner. Respondenter beretter om, at kompleksiteten til tider neddroles for ikke at skræmme disse elever. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.

13) Fysiske, mikrobiologiske og kemiske faktorer, der kan påvirke hygiejnen, herunder temperatur, eksponentiel vækst og syre/base balance.

Respondenter vurderer, at social- og sundhedsassistentelever til tider har svært ved at koble det teoretiske grundlag for målet til praksis, idet målet muligvis er formuleret på et for højt niveau, som kan få elever til at tvivle på egne evner. Respondenter beretter om, at kompleksiteten til tider neddroles for ikke at skræmme disse elever. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.

14) Kostens sammensætning, herunder beregning af energibehov og -forbrug, vitaminer og næringsstoffer.

Respondenter vurderer, at social- og sundhedsassistentelever til tider har svært ved at koble det teoretiske grundlag for målet til praksis, idet målet muligvis er formuleret på et for højt niveau, som kan få elever til at tvivle på egne evner. Respondenter beretter om, at kompleksiteten til tider neddroles for ikke at skræmme disse elever. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.

15) It-værktøjer til simulering, informationsøgning, databehandling, dokumentation og præsentation.

Respondenter vurderer, at social- og sundhedsassistentelever til tider har svært ved at koble det teoretiske grundlag for målet til praksis, idet målet muligvis er formuleret på et for højt niveau, som kan få elever til at tvivle på egne evner. Respondenter beretter om, at kompleksiteten til tider neddroles for ikke at skræmme disse elever. For vidensmålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.

Færdighedsmål fælles for social- og sundhedshjælpere og -assistenter

- 1) **Normalt forekommende arbejdsredskaber, hjælpemidler og velfærdsteknologi.**
Respondenter beskriver målet som værende passende og relevant. I relation til emnet velfærdsteknologi nævnes det af respondenter, at indholdet med fordel kobles til temaer om selvbestemmelse og magtanvendelse. For samtlige færdighedsmål gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 2) **Yde omsorg, personlig og praktisk hjælp til borgere med fysisk og/eller psykisk funktionsnedsættelse under hensyntagen til borgerens helbredstilstand og intimsfære.**
Respondenter beskriver målet som værende passende og relevant. For samtlige færdighedsmål gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 3) **Professionelt fagsprog og kommunikation i det tværprofessionelle samarbejde.**
Færdighedsmål 3 er det af færdighedsmålene, som påkalder sig størst opmærksomhed hos respondenter. Professionelt fagsprog er dermed for praksis et helt centralt færdighedsmål og fremhæves, fordi der kan være udfordringer forbundet med at udvikle og opretholde det, fx grundet sproglige udfordringer, og fordi det er så væsentligt for det tværgående samarbejde; på tværs af vagtlag og på tværs af faggrupper. Nogle elever kan have vanskeligheder med at dokumentere korrekt og de rette steder. Det kan være ift. helt konkret at vide, hvordan man dokumenterer sine observationer, men kan også omhandle at være i stand til at skille det at være professionel på arbejde fra det at være privatperson. En respondent gør opmærksom på, at der kan være behov for nærmere (med flere ord) at definere professionalisme, og antagelsen bag denne opmærksomhed er, at sundhedsfaglige ofte kan koble ordet professionalisme med kliniske færdigheder, men at det er forståelsen, at der sigtes bredere med færdighedsmål nr. 3. For samtlige færdighedsmål gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 4) **Brancherettet informationsteknologi, herunder elektronisk kommunikation og informationsindsamling.**
Respondenter beskriver målet som værende passende og relevant. Den brancherettede informationsteknologi er knyttet til færdighedsmål 3 omhandlende det professionelle fagsprog og er den mere værktøjsorienterede side af kommunikationsopgaven. Der er repræsentanter fra praksis – såvel arbejdsledere, praktikvejledere som elev - som kunne ønske sig et større fokus på informationsteknologi og dokumentation på grundforløb 2, men gennemgående er det opfattelsen, at skolerne bibringer eleverne de nødvendige kompetencer. For samtlige færdighedsmål gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 5) **Sortere vasketøj og affald samt udvælge relevante hudplejemidler og rengøringsmidler.**
Respondenter beskriver målet som værende passende og relevant. For samtlige færdighedsmål gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever, men i forhold til mål nr. 5 bemærkes det af respondenter, at netop dette mål beskrives på et meget konkret niveau (i modsætning til de øvrige seks mål), og der er respondenter, der nævner, at andre praktiske opgaver i lige så høj grad er relevante, som eksempelvis rengøringsteknik og -udstyr.
- 6) **Hygiejniske retningslinjer og afbrydelse af smitteveje.**
Respondenter beskriver målet som værende passende og relevant. Det fremhæves af praksis, at der kan være behov for mere træning i anvendelse af de hygiejniske grundprincipper således, at de gode rutiner i højere grad er indarbejdet hos eleverne. En anden dimension ift. hygiejne, som nævnes af praksis, er, at der kunne være et styrket fokus på, hvordan mikroorganismer påvirker kroppen på det basale, fysiologiske niveau. En styrket grundlæggende forståelse for forskellen mellem rent og urent er ligeledes efterspurgt. For samtlige færdighedsmål gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 7) **Demonstration af hvordan man indretter arbejdspladsen og bruger sin krop under hensyntagen til de sikkerhedsmæssige, arbejdsmiljømæssige og ergonomiske regler.**
Respondenter beskriver målet som værende passende og relevant. Teknikker til korrekt forflytning samt opmærksomhed på opretholdelse af gode vaner er væsentlig, og respondenter påpeger, at elever, som tidligere har arbejdet som ufaglærte, selv giver udtryk for, at de har behov for viden og færdigheder således, at gode vaner kan opretholdes. For samtlige færdighedsmål gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.

Færdighedsmål alene gældende for social- og sundhedsassistenter:

- 8) Behandle statistiske informationer om livsstil og sygdomme og forklare funktioner og grafer, der viser sammenhænge mellem dem.**
Respondenter beskriver målet som værende passende, tenderende til for højt, idet der ikke er forventning om, at social- og sundhedsassistenteleven har disse færdigheder efter grundforløb 2 men snarere ved afslutning af uddannelsen. Målet er relevant, også i forhold til at dette dækker et mål, som specifikt er rettet mod social- og sundhedsassistentelever. Respondenter angiver målet som relevant i forhold til indholdet, men der er respondenter, som ikke oplever, at det at kunne forklare funktioner og grafer forventes ved afslutning af grundforløb 2. For samtlige færdighedsmål gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 9) Behandle statistiske informationer om kostens sammensætning og betydning for fysisk og psykisk velvære.**
Respondenter beskriver målet som værende passende, tenderende til for højt, idet der ikke er forventning om, at social- og sundhedsassistenteleven har disse færdigheder efter grundforløb 2, men snarere ved afslutning af uddannelsen. Målet er relevant, også i forhold til at dette dækker et mål, som specifikt er rettet mod social- og sundhedsassistentelever. For samtlige færdighedsmål gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 10) Bearbejde og præsentere indsamlede informationer ved hjælp af relevante it-værktøjer.**
Respondenter beskriver målet som værende passende, tenderende til for højt, idet der ikke er forventning om, at social- og sundhedsassistenteleven har disse færdigheder efter grundforløb 2, men snarere ved afslutning af uddannelsen. Målet er relevant, også i forhold til at dette dækker et mål, som specifikt er rettet mod social- og sundhedsassistentelever. For samtlige færdighedsmål gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.

Kompetencemål fælles for social- og sundhedshjælpere og -assistenter

Det bemærkes som en gennemgående observation, at refleksion som kompetencemål, fremhæves af den helt overvejende del af respondenter. Det er på den baggrund bemærkelsesværdigt, at ordet ikke fremgår hverken af videns-, færdigheds- eller kompetencemål. Refleksion opfattes som et helt centralt, hvis ikke *det mest centrale*, omdrejningspunkt for løsning af de faglige opgaver. Uden refleksion – ingen kvalificeret opgaveløsning. Respondenter nævner ikke, at de konkret savner et selvstændigt mål for refleksion, men benævner eksplicit behovet, i nogle sammenhænge knyttet an til professionel kommunikation, i andre knyttet an til relationen til borgere og til kolleger. Respondenter ønsker en større bevidst understøttelse af refleksionen, f.eks. i form af modeller, som øves og trænes, eller i form af, som det ofte gøres under uddannelsen på hovedforløbet, case-baseret arbejdet, opstilling af etiske dilemmaer, kollegial og ledelsesmæssig sparring mv.

I det følgende gennemgås de eksisterende kompetencemål, og de kommenteres på baggrund af respondenteres udsagn.

- 1) Anvende faglig kommunikation i forklaring af borgerens forløb i social- og sundhedsvæsenet og faggruppens rolle heri,**
Respondenter beskriver målet som værende passende og relevant. Kompetencemålet hænger sammen med færdighedsmål 3 og færdighedsmål 4 og indfanger essensen af den professionelle kommunikation, idet den omfatter mål om korrekt kommunikation, dokumentation og forståelse af faggruppens rolle. Respondenter fremhæver, at det er en del af uddannelsesprocessen at blive bevidst om egen rolle. For kompetencemålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 2) Forstå og forklare rammerne for den rehabiliterende tilgang, herunder faggruppens funktion i forhold til at støtte borgeren i mestring af eget liv,**
Respondenter beskriver målet som værende passende og relevant, tenderende til for højt, idet der ikke er forventning om, at social- og sundhedsassistenteleven eller social- og sundhedshjælperleven har disse færdigheder efter grundforløb 2, men snarere ved afslutning af uddannelsen. Rehabilitering fremhæves som et centralt omdrejningspunkt for opgaveløsningen, hvor det særligt for social- og sundhedshjælperlever er væsentligt, at de sikres et stærkt fundament. Fokus med rehabilitering er at styrke borgernes egenomsorg, og herved er målet koblet til vidensmål nr. 3. En del af læreprocessen relateret til rehabilitering er ifølge respondenter også som elev at opnå erfaringer med, hvordan man i den konkrete arbejdssammenhæng kan finde plads til at kunne udfylde principper og ambitioner med rehabilitering. Eleverne kan komme med en forestilling om at kunne sætte mange forskellige aktiviteter i gang, og en del af

læreprocessen er at finde det niveau, hvorigennem teori kan forbindes med praksis. For kompetencemålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.

- 3) Forklare hvordan man kan igangsætte og understøtte sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende aktiviteter,**
Respondenter beskriver målet som værende passende og relevant, og vigtigt for respondenter er elevernes evne til at tilpasse de sundhedsfremmende aktiviteter til de konkrete borgere og have forståelse for, hvordan forskellige målgrupper har behov for forskellige tilgange i relation til sundhedsfremme. For kompetencemålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 4) Vejlede borgeren i brugen af velfærdsteknologiske hjælpemidler samt vejlede og støtte borgeren i kontakten med det digitale Danmark,**
Respondenter beskriver målet som værende passende og relevant. Der gælder her særligt en observation fra respondenter om, at eleverne generelt har gode generelle kompetencer i forhold til den IT-teknologiske del, men at det - særligt for den yngre gruppe af elever gælder - at de mangler indsigt i hvorfor og til hvilke institutioner, som f.eks. SKAT, det er nødvendigt at indberette oplysninger. For kompetencemålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 5) Kommunikere med borgeren og pårørende på en etisk og respektfuld måde, herunder medvirke til at forebygge konflikter i jobudøvelsen,**
Respondenter beskriver målet som værende passende og relevant, og at det står centralt for udøvelsen af arbejdsopgaverne. Respondenter fremhæver, at evnen til at skabe relationer til borgeren er det grundlag, som gør det muligt at arbejde med det konkret faglige. Hvis ikke relationerne er produktive opnås ingen plejemæssig- eller udviklingsmæssig fremgang. Kompetencer til relationsdannelse trænes gennem praksis og refleksioner over praksis på basis af teoretisk viden. Etisk korrekt kommunikation med og inddragelse af kognitivt svækkede borgere, som f.eks. mennesker med en demenssygdom, sker ved kommunikation båret af gentagelser, og lydhørhed og tålmodighed er helt central for kvalitet i opgaveløsningen. For kompetencemålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 6) Udvide motivation og tage aktivt ansvar for egen læring med fokus på egne ressourcer og begrænsninger og**
Respondenter beskriver målet som værende passende og relevant, og det er uden sammenligning det af de syv kompetencemål, som påkalder sig størst opmærksomhed hos respondenter. Respondenter giver generelt udtryk for, at de ønsker engagerede, nysgerrige og aktive, men også eftertænksomme og dannede elever. Der er ikke ønske om, at elever replicerer eller kopierer andres handlinger, men der er ønske om, at elever kritisk eftertjekker, hvad der vil være mest hensigtsmæssigt at gøre sammen med en borger i enhver konkret situation. Til dette kræves ansvarlige og refleksive elever, og for at komme dertil skal man gennem sin elevtid kunne udvise en udstrakt grad af ansvarlighed over for egen læreproces, tilrettelæggelse af det at følge en uddannelse samt også at udvise ansvarlighed over for elevteamet - og det lærende fællesskab en arbejdsplads også er. For kompetencemålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.
- 7) Udøve jobfunktionen under hensyntagen til de sikkerhedsmæssige, arbejdsmiljømæssige, ergonomiske og hygiejniske principper.**
Respondenter beskriver målet som værende passende og relevant. Respondenter nævner, at dette mål er væsentligt for alle elever, men måske især for de elever, som tidligere har arbejdet i praksis som ufaglærte, idet der kan være behov for at få indarbejdet principper således, at tillærte vaner enten aflæres, eller at tillærte vaner underbygges med opdateret viden om korrekte arbejdsstillinger og -teknikker mv. For kompetencemålene gælder, at der er ønske fra respondenter om en opmærksomhed på forenkling af sprog, idet praksis anvender målene i deres kommunikation med elever.

Appendix 2

Interviewramme: Lokale ønsker til GRUNDFORLØB 2

Kort intro om undersøgelsens baggrund, formål [se projektbeskrivelse] og hvordan resultater vil blive brugt.

Information til interviewpersonen om, at arbejdspladsens navn ikke vil være kendt for læsere, men at der vil oplyses om hvilke lokale uddannelsesudvalg, som har dannet udgangspunkt for udvælgelse af respondenter i undersøgelsen. Information til interviewpersonen om, at vedkommende altid kan meddele at vedkommende trækker sin deltagelse tilbage.

Arbejdspladsens navn: _____

Interviewperson og interviewdato: _____

Forventninger til kompetencer

1. Kan du beskrive for mig, hvad I særligt vægter, når du skal beskrive den social- og sundhedshjælper-elev/ social- og sundhedsassistent-elev I gerne ansætter?
 - Hvilke faglige kompetencer vægter I særligt?
 - Hvilke sociale, relationelle og personlige kompetencer vægter I særligt?
 - Hvilke sproglige/kommunikative kompetencer vægter I særligt?
 - Øvrige kompetencer, som du oplever er vigtige, men som evt. ikke matcher ovenstående kategorier?
2. Hvad oplever du, kendetegner en elev, der er parat til at komme i praktik i hovedforløbet? [her spørges hhv. til SSH og SSA]
3. Hvad oplever du kendetegner en elev, der ikke er parat til at komme i praktik i hovedforløbet?

Forventninger til de to profiler

4. Hvis du ansætter såvel social- og sundhedshjælper som social- og sundhedsassistenter, kan du da nærmere beskrive hvad du særligt lægger vægt på i forhold til de respektive to profiler?

Erfaringer fra uddannelsesforløbet i praktikken

5. I situationer under praktikken, hvor det viser sig, at en elev/SSH eller en elev/SSA ikke kan leve op til de forventninger I har - hvilke (typiske) mål/kompetencer, kan det da være, I savner eller oplever er mangelfulde? [her anvender interviewer som baggrund oversigt over mål for grundforløb 2 - side 3ff]
6. Har du øvrige pointer/erfaringer/opmærksomhedspunkter du oplever kan kvalificere indholdet af Grundforløb 2 uddannelsen?
7. Kan du formidle kontakt til en elev, vi kunne interviewe?

TAK FOR DIN TID

ELEV interview

Kort intro om undersøgelsens baggrund, formål og hvordan resultater vil blive brugt.

Information til interviewpersonen om at elevens og arbejdspladsen navn ikke vil være kendt for læsere, men at der vil oplyses om hvilke lokale uddannelsesudvalg, som indgår i undersøgelsen. Information til interviewpersonen om at vedkommende altid kan meddele at vedkommende trækker sin deltagelse tilbage.

- A. Vil du fortælle lidt om hvor langt du er i dit forløb, hvor du har taget dit grundforløb og hvorfor du har valgt netop denne uddannelse? [SSH/ hhv. SSA]? (disse spørgsmål alene for at varme interviewpersonen op)
- B. Nu hvor du er startet i hovedforløbet, hvordan oplever du overgangen fra grundforløb 2 til hovedforløb?
 - a. Var der opgaver du følte dig bedre klædt på til at løse i praktikken end andre? Hvilke? Uddyb hvorfor?
 - b. Var der opgaver du havde vanskeligt ved at løse i praktikken? Situationer du oplevede som vanskelige? Hvilke kompetencer oplevede du, at du manglede??
- C. Med udgangspunkt i den praksis, du opnår erfaringer med, var der da indhold i undervisningen på grundforløbet, som du kunne tænke dig der var mere af? Og indhold der var mindre af, i forhold til den praksis, du står i nu?
- D. Hvis vi prøver at vende perspektivet lidt på hovedet – hvad oplever du dine kolleger og dine ledere efterspørger hos dig og lægger vægt på, at du kan?
 - a. Oplever du at de har forskellige forventninger på forskellige områder; altså områder de forventer, du kan ”på fingrene” og andre områder, de forventer du kan på et grundlæggende niveau?
- E. Hvilke kompetencer oplever du, at din praktikvejleder forventede at du havde lært på grundforløbet og havde helt styr på?
- F. Hvilke kompetencer oplever du at din praktikvejleder i mindre grad lade vægt på i forhold til indholdet på grundforløbet?
- G. Har du forslag til, hvad der kunne forbedre Grundforløb 2-forløbet, så det havde været lettere at starte i praktikken?
- H. Øvrige erfaringer/pointer/opmærksomhedspunkter, du gerne vil give videre?

TAK FOR DIN TID